

Ислом Нури

1966 марта кўрилган

Муаллиф: Абдулмалик ал-Қосим

Мутаржим: Ислом Нури

Роббимиз Аллоҳ таолога ҳамду санолар айтиб, Пайғамбаримиз Расулуллоҳга Аллоҳнинг салавоту саломлари бўлишини сўраймиз.

Аммо баъд:

Шак-шубҳасиз, насиҳатлашиш ва одамларни яхши, эзгу амалларга йўллаш ва биродарлар бир-бирлари билан ҳақ йўлда собитқадам бўлишга ва шу ҳақ йўлда етадиган қийинчилик, мусибатларга сабр қилишга бир-бирларини чақириб туришлари ва ноҳақ-ботил йўллардан, Аллоҳ таолони ғазабини келтирадиган ва У Зотнинг раҳматидан узоқлаштирадиган ёмон амаллардан огоҳ қилиб, қайтариб туриш энг афзал ибодатлардан ва энг катта масъулиятлардан биридир.

“Амру маъруф ва наҳий мункар” (яхши амалга буюриш ва ёмон амалдан қайтариш)нинг Исломдаги мартабаси жуда ҳам олийдир, ҳатто баъзи уламолар бу ибодатни “Исломнинг олтинчи рукни”-деб эътибор қилганлар.

Аллоҳ таоло қуйидаги ояти каримада бу амални Иймондан олдин зикр қилган:

{بَلِّغُوا النَّبِيَّاتِ وَتِلْكَ صَاحِبَاتُ لَكُمْ ذَوَاتُهُمْ ۖ لَسْتُمْ عَلَيْهِنَّ حَافِيَةٌ ۚ لَكُمْ فِيهَا نِكَاحٌ كَمَا فِيكُمْ ۚ وَلَا تُقْرَبُوا بَنَاتَهُنَّ فِي الْبُحْبُوحِ ۚ وَقُلْ أَعْيُنُكُمْ وَأَعْيُنُنَّ لَا تَحْفَظُنَّ أَذْهَانَ اللَّهِ ۚ} [نور: 31]
110: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقْرَبُونَ مَا لَا يَحِلُّ لَكُمْ بِهِ ۖ سَأَلَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا قِيلَ لَهُمْ سَبِّحُوا اللَّهَ فِي الْبُحْبُوحِ فَقَالُوا يَا نَبِيَّاتُ نَحْنُ نَسَبُكُمْ وَلَكُمْ عَلَى اللَّهِ حَقٌّ بَلِّغُوا اللَّهَ عَنِ الْمَوَدَّةِ الْكَثِيرَةِ ۗ أُولَئِكَ قَالُوا يَا نَبِيَّاتُ نَحْنُ نَسَبُكُمْ وَلَكُمْ عَلَى اللَّهِ حَقٌّ} [آل عمران: 36]

Ислом Нури

Маъноси: «(Эй уммати Муҳаммад), **одамлар учун чиқарилган энг яхши миллат бўлдингиз. Зеро сиз яхши амалларга буюрасиз, ёмон амаллардан қайтарасиз ва Аллоҳга иймон келтирасиз...».**

Тавба сурасининг 71-оятида эса, Намозни қоим қилишдан ва Закотни адо этишдан олдин зикр қилган:

{[...]}
[...]
[...]
[...]
[...]
71:[...].{[...]}

Маъноси: «**Мўмин ва мўминалар бир-бирларига дўстдирлар. Улар яхшиликка буюрадилар, ёмонликдан тўхтатадилар (қайтарадилар), намозни тўкис адо қиладилар, закотни (ҳақдорларга) ато этадилар, Аллоҳ ва Унинг Расулига итоат қиладилар. Ана ўшаларга Аллоҳ раҳм қилади. Албатта Аллоҳ Азиз ва Ҳаким (ҳикматли)дир».**

Мана шу тақдимда: (яъни бошқа фарз амаллардан олдин зикр қилишда) бу фарз амалнинг Исломдаги ўрни улуғ экани ва унинг шахслар, жамиятлар ва халқларнинг ҳаётидаги аҳамияти тушунтирилмоқда. Қачонки уммат бу фарз ибодатни тўла бажарса, албатта уммат тузалади, яхшилик ва баракот кўпайиб, ёмонлик йўқолиб, мункар амаллар (яъни гуноҳ-маъсиятлар) камаяди. Аммо вазифани тарк этса, алабатта умматнинг устига ёмон оқибатлар ва катта офатлар келади. Уммат парчаланиб, қалблар қотиб ёки ўлиб кетади, турли разилликлар тарқалади, ботил қулоч ёзиб, мункар ёйилади.

Ислом Нури

“Амру маъруф ва наҳий мункар”нинг фазилатлари

Бу ибодатнинг фазилатлари жуда ҳам кўпдир, қуйидаги сатрларда ана шу фазилатлардан баъзиларини зикр қилиб ўтамиз:

1) Бу ибодат Аллоҳнинг элчилари бўлмиш Пайғамбарларнинг энг биринчи вазифаларидир. Аллоҳ таоло айтади:

{ سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا إِنَّا أَعْثَرْنَا بِكَ كَثِيرًا ۖ وَسُبْحَانَكَ بُدِّعْنَا مِنْهُ خَلْقًا عِدًّا ۚ فَقِنَا رَبَّنَا بِمَا أَنْشَأْتَ الْآدَمِيَّةَ سُبْحَانَكَ }
36:1-4]. { تَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ ۗ إِنْ كُنَّ صُلَّتْ أُمَّتُهُ وَإِن كَانَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمًا }.

Маъноси: «**Аниқки, Биз ҳар бир умматга: «Аллоҳга ибодат қилинглр ва “Тоғут”дан^[1] йироқ бўлинглр»** (-деган ваҳий билан) **Пайғамбар юборганмиз**». (Наҳл: 36)

2) Бу ибодат мўминларнинг сифатларидандир. Аллоҳ таоло айтади:

{ الَّذِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ يَقُولُوا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ ۗ وَتَوَلَّى وُجُوهُهُمُ الْآخِرَةَ ۚ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ }
سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا إِنَّا أَعْثَرْنَا بِكَ كَثِيرًا ۖ وَسُبْحَانَكَ بُدِّعْنَا مِنْهُ خَلْقًا عِدًّا ۚ فَقِنَا رَبَّنَا بِمَا أَنْشَأْتَ الْآدَمِيَّةَ سُبْحَانَكَ }
112:1-4]. { تَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ ۗ إِنْ كُنَّ صُلَّتْ أُمَّتُهُ وَإِن كَانَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمًا }.

Маъноси: «(Улар — тавба қилувчилар Аллоҳнинг Ўзигагина) **ибодат қилувчилар, шукр қилувчилар, рўза тутувчилар, рукуъ-сажда қилувчилар, яхшиликка буюрувчилар, ёмонликдан тўхтатувчилар ва Аллоҳ белгилаб қўйган қонун-қоидаларга доимий риоя қилувчи (мўминлар)дир. (Эй Муҳаммад), бу мўминларга жаннат хушхабарини етказинг!**» (Тавба: 112).

Демак Мўминлар ёмонлик ва фасод аҳлининг аксидирлар, чунки аҳли фасод ҳақида Аллоҳ таоло айтадики:

Ислom Нури

{[KAYTIRILGAN] [DASTAVJAZDA] [BIR-BIRLARIGA] [UXTATADILAR] [VA] [ALLOH] [YULIDA] [INFUQ] [EXSON] [QILISHDAN] [QULLARINI] [UZLARINI] [TIYDILAR]. [ULAR] [ALLOHNI] [UNUTISGACH] [ALLOH] [HAM] [ULARNI] [UNUTDI]. [ALBATT] [MUNOFIQLAR] [HAQIKIY] [FOSIQ-ITOAATSIDIRLAR].} (Tavba: 67).

Маъноси: **«Мунофиқ эркаклар ва мунофиқ аёллар бир-бирларидандирлар** (яъни, кофирликда бир-бирларига ўхшайдилар). **Улар ёмонликка буюрадилар, яхшиликдан тўхтатадилар ва** (Аллоҳ йўлида инфоқ-эҳсон қилишдан) **қўлларини (ўзларини) тиядилар. Улар Аллоҳни унутишгач, Аллоҳ ҳам уларни унутди. Албатта, мунофиқлар ҳақиқий фосиқ-итоатсиздирлар.»** (Тавба: 67).

3) Бу ибодат солиҳ бандаларнинг хислатларидандир. Аллоҳ таоло айтади:

{ [ALLOH] [TAOLO] [AYTADI] [BU] [IBODAT] [SOLIH] [BANDALARNING] [HISLATLARIDANDIR]. [ALLOH] [TAOLO] [AYTADI]:

* { [MUNOFIQLAR] [BIR-BIRLARIGA] [UXTATADILAR] [VA] [ALLOH] [YULIDA] [INFUQ] [EXSON] [QILISHDAN] [QULLARINI] [UZLARINI] [TIYDILAR]. [ULAR] [ALLOHNI] [UNUTISGACH] [ALLOH] [HAM] [ULARNI] [UNUTDI]. [ALBATT] [MUNOFIQLAR] [HAQIKIY] [FOSIQ-ITOAATSIDIRLAR]. } (Tavba: 67).

Маъноси: **«(Аҳли китобнинг ҳаммаси ҳам) баробар эмас. Аҳли китоб орасида сажда қилган ҳолларида тунлари Оллоҳнинг оятларини тиловат қиладиган тўғри йўлдаги кишилар ҳам бор.** (Ўша зотлар) **Оллоҳга ва охират кунига иймон келтирадилар, яхши амалларга буюриб, ёмон амаллардан қайтарадилар ва яхшилик қилишга шошиладилар. Ана ўшалар солиҳ бандалардандирлар.»** (Оли Имрон: 113,114)

Ислом Нури

4) Бу Умматнинг (уммати Муҳаммаднинг) яхшилик сабабларидан бири амри маъруф ва наҳий мункардир. Аллоҳ таоло айтади:

{\text{وَمَا يُغْنِي عَنْهُمْ كَثْرَتُهُمْ وَلَوْ كَانُوا أُولِي نُفُوسٍ مُّطْمَئِنِّينَ} \\ \text{وَمَا يُغْنِي عَنْهُمْ كَثْرَتُهُمْ وَلَوْ كَانُوا أُولِي نُفُوسٍ مُّطْمَئِنِّينَ} \\ 110:\text{وَمَا يُغْنِي عَنْهُمْ كَثْرَتُهُمْ} \text{وَمَا يُغْنِي عَنْهُمْ كَثْرَتُهُمْ}

Маъноси: «(Эй уммати Муҳаммад), **одамлар учун чиқарилган миллатларнинг энг яхшиси бўлдингиз. Зеро сиз яхши амалларга буюрасиз, ёмон амаллардан қайтарасиз ва Оллоҳга иймон келтирасиз....**». (Оли Имрон: 110)

5) Бу ибодатни қоим қилиш ер юзида тамкин (ғалаба) бўлишига ва Аллоҳнинг нусрати келишига сабабдир. Аллоҳ таоло айтади:

{\text{وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ} \\ \text{وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ} \\ 41-40:\text{وَالَّذِينَ آمَنُوا} \text{وَالَّذِينَ آمَنُوا}

Маъноси: «**Албатта Аллоҳ Ўзига (яъни динига) ёрдам берадиган зотларни ғолиб қилур. Шубҳасиз Аллоҳ кучли, қудратлидир. Уларни (яъни мусулмонларни) агар Биз ер юзига ғолиб қилсак - улар намозни тўқис адо этадилар, закотни (ҳақдорларга) ато этадилар, яхшиликка буюрадилар, ёмонликдан қайтарадилар. (Барча) ишларнинг оқибати Аллоҳнинг (измидадир).**»

6) Бу ибодатни бажаришнинг фазли жуда ҳам олийдир. Аллоҳ таоло айтади:

Ислом Нури

{[...]}
[...]
[...]
114:[...]} {[...]}

Маъноси: «Уларнинг кўп махфий суҳбатларидан — агар садақа беришга ё бирон яхшилик қилишга ёки одамлар ўртасини ислоҳ қилишга буюрган бўлмасалар — ҳеч қандай фойда йўқдир. Ким Оллоҳ ризосини истаб бу ишларни қилса, унга улуғ мукофот берамиз.» (Нисо сураси: 114)

Расулulloҳ соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтадилар:

««[...]

Маъноси: «Кимки бирон илмга чақирса унинг чақириғига эргашганлар ажрларининг мислича ажр унга ҳам бўлади. Бу эса уларнинг ажрларидан заррача ҳам камайтирмайди».

7) Шунингдек бу ибодатни адо этиш гуноҳларни мағфират қилинишига сабабдир, Пайғамбаримиз соллаллоҳу алайҳи ва саллам айтадилар:

«[...]

Маъноси: «(Мусулмон) кишининг аҳли аёли, мол-дунёси, ўзи, болалари ва қўни-қўшниси сабабли фитналарга (яъни кичкина гуноҳларга) тушиб қолишига рўза, намоз, садақа бериш, амри маъруф ва наҳий мункар қилиши каффорат бўлади».

Ислом Нури

8) Амри маъруф ва наҳий мункарни бажаришда — сақланиши фарз бўлган беш нарсани муҳофаза қилиш бор: “Дин, жон, ақл, насл ва мол”. “Амри маъруф ва наҳий мункар”ни юқорида зикр қилинганлардан бошқа фазилатлари жуда ҳам кўп.

Қачонки “амри маъруф ва наҳий мункар” тарк этилса, унга амал қилинмаса, ер юзида: қуруқлик ва денгизларда фасод тарқайди. Бу амални тарк қилиш жуда оғир ишларга сабаб бўлади. Қуйидаги сатрларда шулардан баъзиларини зикр қилиб ўтамиз:

1) Бу фарзни бажармаслик натижасида ҳалокат, азоб-уқубатлар бўлади. Аллоҳ таоло айтади:

{الَّذِينَ يَدْعُونَ إِلَى الْفِتْنِ أُولَئِكَ يَحْمِلُونَ كُفْرَهُمْ كَمَا هُمْ يَحْمِلُونَ كُفْرَهُمْ الَّذِينَ كَفَرُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الرَّاغِبُونَ إِلَى الْعَذَابِ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ}

Маъноси: «**Ҳамда сизлардан золим кимсаларнинг ўзигагина етмай** (балки барчага етадиган) **фитна-балодан сақланингиз!**»

Шайх Саъдий ўзларининг «Тайсирул Каримир Роҳман» номли тафсир китобларида бу ояти каримага изоҳ бериб бундай дейдилар:

“Яъни, зулм қилган золимнинг ўзигагина эмас, балки, золимга ва бошқаларга ҳам етиб қоладиган бало-мусибатдан эҳтиёт бўлинглар. У фитна балолар қачонки зулму зўравонлик ёйилса-ю уни инкор қилиб ўзгартирилмаса, ана шунда барчага етиб қолади. бу фитна-балодан қутилиш ва сақланиш йўли: мункар ишлардан қайтариб, уларни тўхтатиш ва фасод, фисқу-фужур аҳлларини қаттиқ зажрлар билан бузғунчиликларидан тўхтатиш ва гуноҳ-маъсият, зулму зўравонлик йўллари, имкон борича тўсиш билан бўлади”.

Ислом Нури

Хузайфа розияллоху анху ривоят қилган ҳадисда Расулуллоҳ соллаллоху алайҳи ва саллам айтадилар:

«[... ..] !... .. [... ..]»

Маъноси: «Жоним Унинг қўлида бўлган зотга қасамки! Яхши ишларга буюрасизлар ва ёмон ишлардан қайтарасизлар, ёки бўлмасам, Аллоҳ сизларнинг устингизга ўзи томонидан бир уқубат юбориб қолиши мумкин, ана ундан кейин сизлар дуо-илтижо қилсангизлар ҳам ижобат бўлмай қолади». (Муттафақун алайҳи)

Уммул Мўъминийн Зайнаб розияллоху анҳо Росулуллоҳ соллаллоху алайҳи ва салламдан сўрадилар:

«[... ..]»

Маъноси: «Орамизда солиҳ бандалар бор бўла туриб ҳалокатга йўлиқамизми?»

Шунда Росулуллоҳ соллаллоху алайҳи ва саллам айтдилар:

«[... ..]»

Маъноси: «Ҳа! Агар ифлосликлар (яъни, бузғунчилик, гуноҳ-маъсият, фисқу-фужурлар) кўпайиб кетса!», дедилар. (Бухорий ривояти)

^[1] “Тоғут” шаръий ибора бўлиб, залолатга чақирувчи нарсаларга айтилади. Арабчада: “ўзининг ҳаддидан ошиб кетган”-деган маънони ифодалайди. Тоғутлар жуда ҳам кўп бўлиб, уларнинг катталари бештадир: 1- Шайтон -лаънатуллоҳи алайҳи-. 2- Бир кимсаки унга

ибодат қилинади ва у бунга рози бўлади. 3- Инсонларни ўзига ибодат қилишга чорлаган кимса. 4- Оз бўлсада ғайб илмидан хабардорман деб даъво қилган кимса. 5- Аллоҳ нозил қилган шариатдан бошқаси (замонавий инсолар томонидан қўйилган қонунлар) билан ҳукм қилган ҳОКИМ.